

ПРОБЛЕМИ ЦИВІЛЬНОГО, ГОСПОДАРСЬКОГО, СОЦІАЛЬНОГО ТА ТРУДОВОГО ПРАВА

УДК 349.3

Денисенко К. В.,

кандидат наук з державного управління, доцент кафедри теорії та історії держави і права, конституційного права, Академія Державної пенітенціарної служби, м. Чернігів, Україна;

Свириденко Н. М.,

аспірантка кафедри кримінального, кримінально-виконавчого права та кримінології, Академія Державної пенітенціарної служби, м. Чернігів, Україна

ДЕЯКІ АСПЕКТИ ГАРМОНІЗАЦІЇ СИСТЕМИ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ В СУЧАСНИХ УМОВАХ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ НЕСТАБІЛЬНОСТІ

У статті розглянуто проблеми функціонування ефективної системи соціального захисту. Визначено конкретні пропозиції щодо гармонізації системи соціального захисту в сучасних умовах фінансово-економічної нестабільності. Запропоновано орієнтацію національної політики на європейську модель державно-приватного партнерства, залучення недержавних та громадських організацій до вирішення соціальних проблем, а також удосконалення регуляторних, управлінсько-організаційних та фінансових механізмів реалізації системи соціального захисту населення.

Ключові слова: соціальний захист, державна політика, державна соціальна політика, громадяни похилого віку, безробіття, дефіцит.

Постановка проблеми. Де-юре соціальна політика сучасної демократичної і правової української держави спрямована на гарантування та реалізацію соціальної підтримки всім індивідам, які зазнали соціального ризику чи опинились у складних життєвих обставинах. Зазначене відповідає класичній парадигмі соціального захисту та кращим європейським гуманістично-солідарним традиціям життєзабезпечення вразливих груп населення. Водночас, де-факто, існуюча система соціального захисту характеризується неефективністю, централізацією, наявністю сталих кризових тенденцій, суттєвих недоліків та суперечностей, супроводжується динамікою до поглиблення фінансово-економічної

нестабільності, не відповідає міжнародним стандартам, рівень та якість не задовольняє потреби її отримувачів.

Об'єктивна складність та внутрішня суперечливість зазначеного посилюється наявністю динамічних кризових тенденцій. У контексті вищеокреслених викликів постає необхідність ідентифікації невідповідності нормативно-правових приписів практичним реаліям функціонування системи соціального захисту на сучасному етапі державотворення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Про важливість наукових досліджень з проблем функціонування національної системи соціального захисту свідчить підвищення уваги до цих питань вітчизняних науковців. Теоретичні, методологічні і концептуальні підходи та практичні розробки щодо формування та реалізації системи соціального захисту ставали предметом дослідження таких учених, як Ганечко О. М., Дегтяр О. А., Доценко І. О., Дубич К. В., Колосовська І. І., Кравченко М. В., Кривачук Л. Ф., Кузьменко С. Г., Лопушняк Г. С., Макарова О. В., Петрос О. М., Сташків Б. І., Стопчак А. Ю., Чічкань М. В., Шумна Л. П., Юрченко Ю. Д. тощо. Важливим теоретичним підґрунтям для аналізу проблем, окреслених у статті, є праці Крентовської О. П., Лібанової Е. М., Палій О. М., Скуратівського В. А., Трощинського В. П. та Шевчука П. І.

Не применшуючи вагомості і значущості розглянутих теоретико-методологічних та практичних проблем функціонування національної системи соціального захисту в сучасних умовах фінансово-економічної нестабільності, питання щодо гармонізації системи соціального захисту за наявності вищеокреслених проблем, які характеризуються тенденцією до поглиблення, потребують додаткових досліджень.

Мета статті. Метою статті є науково-теоретичний аналіз чинників, які впливають на функціонування системи соціального населення, а також надання деяких пропозицій щодо гармонізації вищезазначеної системи в сучасних умовах фінансово-економічної нестабільності.

Виклад основного матеріалу. В арсеналі сучасної науки представлено різні погляди щодо змістовного наповнення дефініції «соціальний захист». Так, одні вчені це поняття трактують

так: у широкому розумінні – діяльність держави, яка спрямована на забезпечення процесу формування й розвитку повноцінної особистості, виявлення й нейтралізацію негативних факторів, що впливають на цю особистість, створення умов для її самовизначення та утвердження в житті; та вузькому значенні – сукупність економічних і правових гарантій, які забезпечують додержання найважливіших соціальних прав громадян і досягнення соціально прийняттого рівня життя [1, с. 20]. Інші – як важливу арену діяльності уряду, спрямовану на те, щоб уразливі групи населення отримали відповідну державну підтримку для захисту їх фінансової безпеки та їх здоров'я [2]. Представлені точки зору свідчать про суперечливий характер поняття «соціальний захист» – одні вчені його розглядають крізь призму словосполучень «формування й розвиток особистості», «виявлення й нейтралізація негативних факторів» тощо, інші – «отримали відповідну допомогу».

Власне ґрунтовний аналіз частини першої статті 46 Основного Закону, де закріплено право громадян на соціальний захист, що включає право на забезпечення їх у разі повної, часткової або тимчасової втрати працездатності, втрати годувальника, безробіття з незалежних від них обставин, а також у старості та в інших випадках, передбачених законом [3], дає підстави для висновку, що законодавець схилився саме до другої точки зору, маючи на увазі під поняттям «соціальний захист» комплекс заходів матеріальної підтримки у разі настання соціальних ризиків.

По суті, закріпивши на найвищому конституційному рівні право на соціальний захист, держава через органи публічної влади виступає гарантом його реалізації та фактичним утримувачем соціально вразливих категорій населення. Соціальний захист, як суспільно значуще явище, відіграє важливу роль для громадян, які зазнали соціального ризику чи з певних об'єктивних обставин опинились у складних життєвих обставинах, оскільки для більшості з них державні соціальні виплати є єдиним засобом до існування.

Виконання державою своїх функцій зумовлює зростання бюджетних витрат, а потреба в їх покритті визначає значущість завдань із формування дохідної частини бюджету, більшу частину якої забезпечують податки [4, с. 292].

Традиційно за функціональною класифікацією найбільш видатковою статтею зведеного бюджету України є галузь соціального

захисту та соціального забезпечення. Так, за даними Міністерства фінансів України, у 2015 році видатки на зазначену сферу становили 150 083,8 (22,04 %), у 2016 році – 251 227,7 млн грн (30 %) [5]. Водночас у сучасних умовах спостерігається стійка тенденція до збільшення непрацездатних громадян та громадян, які згідно з чинним законодавством мають право на той чи інших вид соціального забезпечення, що у свою чергу супроводжується необхідністю збільшення видатків на соціальні виплати для їх утримання та податковим навантаженням на економічно активне населення.

Ключовою проблемою існуючої системи соціального захисту є демографічна криза. Згідно з офіційними даними Державної служби статистики України [6] щодо розподілу постійного населення, станом на 1 січня 2018 року населення України, без урахування тимчасово окупованої території Автономної республіки Крим і м. Севастополя, становило 42 216,8 тис. осіб. З них 9 679,8 тис. осіб досягли 60-річного віку, тобто кожна четверта особа є громадянином похилого віку та у свою чергу набуває права, за наявності законодавчо встановленої тривалості страхового стажу, на пенсію за віком. Кількість працездатного населення віком від 16–59 років становило 25 641,3 тис. осіб, тобто за допомогою математичних розрахунків можна визначити, що в сучасних умовах фактично дві–три особи працездатного віку утримують одну особу пенсійного віку.

При цьому, за прогнозами спеціалістів-демографів, спостерігається стійка тенденція до збільшення непрацездатних громадян у загальній чисельності населення та зменшення працездатних, що супроводжуватиметься податковим навантаженням на останніх. Є логічним, що за таких умов держава, як головний суб'єкт реалізації державної політики у сфері соціального захисту населення, не спроможна виконувати свої зобов'язання перед громадянами в частині реалізації права на достатній життєвий рівень для себе і своєї сім'ї.

Досить невтішними видаються показники Державної служби статистики України [6] щодо кількості зареєстрованих безробітних та чисельності отримувачів допомоги по безробіттю. Станом на жовтень 2017 року в Україні було зареєстровано 281,9 тис. безробітних, з них 217,0 тис. отримували допомогу по безробіттю; на листопад – 309,0 тис. безробітних та 240,1 тис. відповідно; грудень –

354,4 тис. безробітних та 284,2 тис. відповідно. Станом на жовтень 2018 року зареєстровано 271,4 тис. безробітних, у листопаді – 301,0 тис. осіб. Наявність такого явища, як «безробіття», є суттєвою проблемою для держави, головним чином для її економічної складової, оскільки працездатні громадяни з числа безробітних, будучи базовим трудовим потенціалом та фактично джерелом наповнення Державного бюджету України, залишаються ізольованими від формування дохідної частини бюджетної системи держави.

Сучасні умови засвідчують, що безробіття є причиною дефіциту коштів солідарної пенсійної системи, яка функціонує на засадах поточних виплат – працюючі громадяни за рахунок сплати страхових внесків на загальнообов'язкове державне пенсійне страхування утримують нинішнє покоління пенсіонерів. Відповідно до національного законодавства дефіцит коштів Пенсійного фонду покривається за рахунок видатків із Державного бюджету України, що приводить до додаткового навантаження на нього. Зазначимо, що структура фактичних надходжень до Пенсійного фонду України на 2017 рік розподілилась таким чином: власні надходження – 54,2 % (159,8 млрд грн), кошти Державного бюджету України – 45,8 % (133,5 млрд грн) [7]. Покриття дефіциту Пенсійного фонду з держбюджету є не обов'язковою практикою. Наприклад, у США в законі про солідарну систему пенсійного забезпечення зазначається, що пенсійні виплати не можуть перевищувати за обсягом надходження пенсійних внесків до системи, а отже, дефіцит є апіорі неможливим [8, с. 285].

Згідно з Декларацією Міжнародної організації праці про соціальну справедливість у цілях справедливої глобалізації основоположним фактором економічної та соціальної політики будь-якої країни є повна й продуктивна зайнятість [9]. На практиці мають місце непоодинокі випадки тіньових трудових відносин, за яких роботодавці не державного сектору офіційно не реєструють працівників, виплачуючи останнім «чорну заробітну плату», а також сплати страхових внесків, виходячи з мінімальної чи суттєво заниженої заробітної плати. На загальнонаціональному рівні не достатньо ефективний моніторинг виявлення таких осіб. Крім того, за різними статистичними даними, близько восьми мільйонів українців працюють за кордоном, не сплачуючи страхові внески ні в Україні, ні в країні, де здійснюють трудову діяльність.

Зазначене негативно позначається на платоспроможності Пенсійного фонду України, який недоотримує страхові внески для виплати пенсій, а також соціальній захищеності таких громадян, зокрема на блоці питань щодо, по-перше, виникнення права на пенсійне забезпечення, оскільки період, за який не було сплачено страхові внески, – не зараховується до страхового стажу, що є однією з умов призначення пенсій за віком; по-друге, розміру пенсії за віком, яка передусім залежить від величини страхового стажу та розміру заробітної плати, з якої було сплачено страхові внески на загальнообов'язкове державне пенсійне страхування.

Вищеокреслені виклики негативно позначаються на низці питань ефективного функціонування цілісної державної соціальної політики, які поглиблюються різноманітними глобалізаційними процесами міжнародного масштабу, інфляційними тенденціями, воєнним конфліктом на Сході України, зниженням народжуваності, грошовим боргом перед Міжнародним валютним фондом, зобов'язаннями перед європейськими державами-партнерами тощо. У зв'язку з цим для вирішення комплексу нагальних соціально-економічних проблем виникає потреба у пошуку шляхів гармонізації системи соціального захисту в сучасних умовах.

Під час формування оптимального підходу до функціонування системи соціального захисту, насамперед, необхідно забезпечити її відповідність вимогам часу, об'єктивним внутрішнім і зовнішнім факторам, які сформувалися на період формування зазначеної галузі. Зазначимо, що на кожному етапі сучасного розвитку нашої держави на порядку денному перебувало питання щодо реформування системи соціального захисту. У 2015 році Президентом України було схвалено Стратегію сталого розвитку «Україна – 2020» [10], її метою є впровадження в Україні європейських стандартів життя та вихід України на провідні позиції у світі. Документом передбачено реалізацію 62-х реформ та програм розвитку держави в рамках таких чотирьох векторів руху: вектор розвитку, вектор безпеки, вектор відповідальності та вектор гордості. Складовими вектора відповідальності було визначено реформу системи соціального захисту та пенсійну реформу. У цьому документі окреслено реалізацію першочергових реформ і програм, серед яких вищеокреслені реформи не визначено як

пріоритетні. По спливу чотирьох років після схвалення Стратегії, фактично єдиною суттєвою реформою була пенсійна 2017 року. У цілому можемо констатувати, що цей документ суттєво не вплинув на соціально-економічне життя громадян, не ліквідував таке явище як «бідність», не дав поштовху у проведенні реформи системи соціального захисту, програмні установки не були втілені ні у відповідні нормативно-правові акти, ні в практику управління соціальною сферою.

Цілком підтримуємо позицію О.П. Крентовської, яка зазначає, що соціальна політика в розвинутих країнах відіграє ключову роль у розвитку сучасного суспільства, є умовою його політичної стабільності, соціально-економічної ефективності і міжнародної конкурентоспроможності. Однак до цього часу соціальна політика в Україні фактично будується за принципом «відповідного реагування», ситуативного розподілу фінансових і організаційних ресурсів, які передбачають «зняття» найбільш гострих соціальних проблем [11, с. 199]. Продовжуючи цю наукову думку вченої, зазначимо, що гармонізація системи соціального захисту зумовлена як вимогами українського суспільства, так і європейськими державами, які не сприймають Україну як рівноправного партнера за наявності внутрішньодержавних соціальних суперечностей, недоліків та прогалин.

Особливістю сучасної системи соціального захисту в Україні є незавершеність трансформаційного періоду від адміністративно-командної системи, де всі питання, в тому числі щодо життєзабезпечення громадян, покладено винятково на державу. Підтвердженням пасивної правосвідомості громадян у формуванні власного благополуччя є результати вибіркового опитування українських домогосподарств за критерієм відповідальності за їх добробут, залежно від віку та статі особи і статі, яка очолює домогосподарство, проведеного у січні 2018 року Державною службою статистики України, без урахування тимчасово окупованої території Автономної республіки Крим і м. Севастополя, де з 14 985,6 тис. респондентів – 9,6 % респондентів-домогосподарств вважають, що відповідальність за їх добробут повинна нести повністю держава, 17,2 % – переважно держава, 61,4 % – як держава, так і вони самі, і лише 9,2 % – переважно вони, 2,6 % – винятково вони. Причому досить

диспропорційно представлено результати за демографічними групами – думка молодого покоління свідчить про готовність пропорційної відповідальності за їх добробут, що не можна сказати про громадян похилого віку. Так, 15,9 % чоловіків пенсійного віку вважають, що відповідальність за їх матеріальний добробут повинна нести держава, 56 % – як держава, так і вони самі. Водночас 5,5 % жінок віком 18–29 років та 4,6 % чоловіків цієї вікової групи, тобто респонденти з числа молоді, вважають, що відповідальність за їх матеріальний добробут повинна нести повністю держава, 62,3 % та 59,2 % відповідно – як держава, так і вони самі [12, с. 42].

Україна помітно відстає від європейських країн за рівнем інноваційності системи соціального захисту, злагодженої спільних дій публічних структур, недержавних організацій і суспільства в цілому. З огляду на зазначене стратегічним завданням України як на сьогодні, так і віддалену перспективу має бути поступальний соціально-економічний розвиток, сприяння інноваційно-інвестиційним процесам, національна політика повинна орієнтуватись на адаптацію європейської моделі державно-приватного партнерства, залучення недержавних та громадських організацій до вирішення соціальних проблем, розробку ефективних методів прогнозування потреб соціально вразливих категорій населення, а також, головним чином, удосконалення регуляторних, управлінсько-організаційних та фінансових механізмів реалізації системи соціального захисту населення.

У наш час формується нова загальноєвропейська модель соціальної політики, фундаментальною основою якої є принцип суміщення економічної ефективності та соціальної солідарності. Відбувається процес переорієнтації соціальних програм з універсального рівня на індивідуальний, що значно дешевше та ефективніше, оскільки адресна допомога надається тільки дійсно в ній нужденним [13, с. 16].

Основоположною концептуальною ідеєю, навколо яких побудована європейська модель реалізації державної політики у сфері соціального захисту населення, є підтримка, захист прав та інтересів усіх соціально вразливих груп та категорій суспільства шляхом перенесення акцентів від винятково державного утримання до персональної відповідальності кожного громадянина

за власний матеріальний добробут на засадах продуктивності та рентабельності. Іншими словами, особа, здійснюючи суспільно корисну діяльність, сплачуючи страхові внески на загальнообов'язкове державне соціальне страхування, передусім на пенсійне, фактично інвестує власне самозабезпечення та самостійно формує майбутні пенсійні виплати. Зміст європейської моделі соціального захисту полягає у підтримці матеріального і нематеріального характеру вразливих верств населення, запобіганні і убезпеченні від негативних наслідків соціальних ризиків, а кінцевою метою є досягнення соціальної злагоди в суспільстві.

В умовах радикальних соціально-економічних перетворень та обмежених можливостей Державного бюджету актуалізується питання щодо розвитку механізмів залучення додаткових позабюджетних фінансових ресурсів на соціальні потреби. В контексті інтеграційних прагнень України повчальним є досвід Польщі, де на засадах кооперації неурядові громадські організації здійснюють соціальне обслуговування вдома громадян, які не здатні до самообслуговування за рахунок реалізації грантових проєктів, при цьому державні витрати за зазначені потреби суттєво мінімізуються.

Постає необхідність у рішучих реформах у частині перегляду кола осіб, які дійсно потребують соціального захисту. Видається доцільним здійснення розмежування переліку соціально-правоможних суб'єктів, по-перше, на тих, хто внаслідок вікових, біологічних, розумових та інших чинників не спроможний до самозабезпечення, це, зокрема непрацездатні громадяни (особи похилого віку, інваліди), а також учасники антитерористичної операції, яких згідно з чинним законодавством віднесено до учасників бойових дій.

По-друге, на тих, хто є працездатним, але з певних обставин перебуває поза ринком праці, покладаючи сподівання на матеріальне утримання за рахунок держави. Власне наявність останнього є підміною змісту, мети, завдань і функціонального призначення соціального захисту.

Пріоритетним завданням держави щодо працездатних не зайнятих громадян має бути активізація правосвідомості у громадян, передусім з числа молоді, щодо необхідності здійснення трудової діяльності та ефективного державного регулювання системою зайнятості населення на всіх рівнях управління.

Висновки. Отже, проведене дослідження засвідчило наявність низки проблемних питань у сфері соціального захисту. Поточна ситуація поглиблюється кризовими явищами економічно-фінансового характеру, які негативно позначаються на ефективності державної політики у сфері соціального захисту населення. З огляду на це актуалізується стратегічне завдання щодо формування у населення правосвідомості власної відповідальності за матеріальний добробут, ліквідації тіньових трудових відносин, поступального стратегічного розвитку України, адаптації європейської моделі державно-приватного партнерства, розвитку механізмів залучення додаткових позабюджетних фінансових ресурсів на соціальні потреби, розробки ефективних методів прогнозування потреб соціально вразливих категорій населення, а також реалізації рішучих реформ у частині перегляду кола осіб, які дійсно потребують соціальних виплат.

Список використаних джерел

1. Занфірова Т. А., Іншин М. І., Прилипко С. М. Право соціального забезпечення в Україні: підручник. 2-ге вид. переробл. і доповн. Харків: ФІНН, 2012. 640 с.

2. Bloom, David E., Emmanuel Jimenez, and Larry Rosenberg (2012), *Social protection of older people. Global Population Ageing: Peril or Promise?* URL: https://www.mailman.columbia.edu/sites/default/files/legacy/WEF_Active_Aging_Book_Intro.pdf (дата звернення: 18.12.2018).

3. Конституція України: станом на 1 верес. 2016 р. Харків: Право, 2016. 82 с.

4. Кравченко М. В. Теоретичні та практичні проблеми модернізації податкової системи та розширення дохідної бази Державного бюджету України. *Бізнес Інформ*. 2014. № 1. С. 292–296.

5. Міністерство фінансів України. URL: <http://www.minfin.gov.ua> (дата звернення: 18.12.2018).

6. Державна служба статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення: 18.12.2018).

7. Пенсійний фонд України. URL: <http://www.pfu.gov.ua/pfu/control/index> (дата звернення: 18.12.2018).

8. Корабльова В. М. Пенсійна реформа – 2011 як політичний проєкт: до питання соціальної легітимності. *Актуальні проблеми державного управління*. 2012. № 1. С. 282–287.

9. Декларація МОП про соціальну справедливість в цілях справедливої глобалізації: прийнята Міжнар. конф. праці на її 97-й сесії 10 черв. 2008 р. *Труд за рубежом*. 2008. № 4. С. 142–156.

10. Про Стратегію сталого розвитку «Україна – 2020»: Указ Президента України від 12.01.2015 № 5/2015. *Офіційний вісник України*. 2015. № 4. Ст. 67.

11. Крентовська О. Дослідження моделі соціальної політики держави як складної функціональної системи. *Вісник Національної академії державного управління*. 2010. № 2. С. 198–207.

12. Самооцінка домогосподарствами України рівня своїх доходів (за даними вибіркового опитування домогосподарств у січні 2018 року): статистичний збірник. Київ. Державна служба статистики. 2018. 78 с.

13. Довгая О. В. Государственные внебюджетные фонды : учебное пособие для бакалавриата и магистратуры. Москва – Берлин: Директ–Медиа, 2015. 132 с.

References

1. Zanfirova, T. A., Inshyn M. I. and Prylypko S. M. (2012), *The right to social security in Ukraine: a textbook*. 2nd edition is redone and supplemented, FINN, Kharkiv, P. 640.

2. Bloom, David E., Emmanuel Jimenez, and Larry Rosenberg (2012), *Social protection of older people. Global Population Ageing: Peril or Promise?*, available at: https://www.mailman.columbia.edu/sites/default/files/legacy/WEF_Active_Aging_Book_Intro.pdf (accessed: 18.12.2018).

3. *The Constitution of Ukraine*: as of 1 September. (2016), corresponds to the officer. the text (2016), Pravo, Kharkiv, P. 82.

4. Kravchenko, M. V. (2014), "Theoretical and practical problems of modernization of the tax system and expansion of the revenue base of the State Budget of Ukraine", *Biznes Inform*, № 1, pp. 292–296.

5. Ministry of Finance of Ukraine, available at: <http://www.minfin.gov.ua> (accessed: 18.12.2018).

6. State Statistics Service of Ukraine, available at: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (accessed: 18.12.2018).

7. Pension Fund of Ukraine, available at: <http://www.pfu.gov.ua/pfu/control/index> (accessed: 18.12.2018).

8. Korablova, V. M. (2012), "Pension reform – 2011 as a political project: to the issue of social legitimacy", *Actual problems of public administration*, № 1, pp. 282–287.

9. *Declaration of the ILO on social justice for the sake of equitable globalization* (2008): adopted by the International Conf. Works at its 97th session, June 10, 2008, Work Abroad, No 4. pp. 142–156.

10. President of Ukraine (2015), "About the Strategy of Sustainable Development «Ukraine 2020»", *Official Bulletin of Ukraine*, No 4. P. 67.

11. Krentovska, O. (2010), "Investigation of the model of social policy of the state as a complex functional system", *Bulletin of the National Academy of Public Administration*, No 2. P. 198–207.

12. State Statistics Service (2018), "Self-assessment by households of Ukraine of their income level (according to a sample household survey in January 2018): statistical collection", State Statistics Service, Kyiv.

13. Dovhaia, O. V. (2015), "State extrabudgetary funds: a textbook for undergraduate and graduate programs", Moscow – Berlyn: Dyrekt–Medya. P. 132.

Denysenko K. V., Svyrydenko N. M.

SOME ASPECTS OF THE SYSTEM OF SOCIAL PROTECTION HARMONIZATION IN MODERN CONDITIONS OF FINANCIAL AND ECONOMIC INSTABILITY

The article deals with the problems of an effective system of social protection functioning. It was determined that the existing system of social protection is characterized by inefficiency, centralization, the presence of stable crisis trends, significant shortcomings and contradictions. It is accompanied by dynamics to deepening financial and economic instability, does not meet international standards, its level and quality does not meet the needs of its recipients.

It was substantiated that by consolidating the right to social protection at the highest constitutional level, the state, through the bodies of public authority, acts as the guarantor of its realization and the actual holder of socially vulnerable categories of the population. Social protection, as a socially significant phenomenon, plays an important role for citizens who have been subjected to social risk or under certain objective circumstances found themselves in difficult living conditions, since for most of them, state social benefits are the only means of subsistence.

Specific proposals concerning the harmonization of the social protection system in the current conditions of financial and economic instability were determined. The strategic task of the formation of the sense of responsibility of the population for the material well-being, the elimination of shadow labor relations, progressive strategic development of Ukraine, adaptation of the European model of public and private partnership, development of mechanisms for attracting extra budgetary financial resources for social needs, development of effective methods for forecasting the needs of socially vulnerable population groups, as well as implementation of decisive reforms in terms of revising the range of people who really need social benefits were substantiated.

Key words: social protection, state policy, state social policy, elderly citizens, unemployment, deficit.